

**Onderzoek naar
de Richtlijn Kindermishandeling
van de Stadsregio Amsterdam**

Inspectie jeugdzorg
Utrecht, april 2008

Samenvatting

Op verzoek van de Stadsregio Amsterdam deed de Inspectie jeugdzorg in november 2007 onderzoek naar de “Richtlijn kindermishandeling”. Deze richtlijn is bedoeld om ervoor te zorgen dat bij aanvang van geïndiceerde vrijwillige hulpverlening eventuele kindermishandeling snel wordt onderkend en vervolgens wordt vertaald naar hulpverlening door de diverse ketenpartners. Uiteindelijk doel van de richtlijn is het waarborgen van de veiligheid van kinderen waarbij sprake is van (vermoedens van) kindermishandeling. Het toezicht is uitgevoerd bij de afdeling jeugdhulpverlening van Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam (BJAA) en bij de zorgaanbieders Spirit en Altra.

De hoofdvraag van het onderzoek luidt: “Werken de instellingen gericht om de kindermishandeling te doen stoppen dan wel om de vermoedens van kindermishandeling te expliciteren?”

De inspectie beantwoordt deze vraag gematigd positief. De inspectie is van oordeel dat de veiligheid van het kind duidelijk centraal staat in het *handelen* van de medewerkers van BJAA, Spirit en Altra, ook indien het AMK (vermoedens van) kindermishandeling heeft gesignaleerd. De instellingen werken gericht aan het doen stoppen van de kindermishandeling en het expliciteren van de vermoedens van kindermishandeling. Dit beoordeelt de inspectie positief. De inspectie is echter tegelijkertijd van oordeel dat het *vastleggen* van de signalen van kindermishandeling (in de indicatiebesluiten, hulpverleningsplannen, evaluaties en eindverslagen) nog voor verbetering vatbaar is.

De inspectie doet de instellingen en de Stadsregio Amsterdam de volgende aanbevelingen om dit te verbeteren.

BJAA

- Voeg het onderdeel “veiligheid” standaard toe aan het indicatiebesluit (in overeenstemming met de Richtlijn Kindermishandeling), zodat er standaard aandacht aan de (on)veiligheid van het kind wordt besteed in het indicatiebesluit.
- Zorg dat de doelen en in te zetten middelen in het indicatiebesluit concreet aansluiten bij de gesignaleerde kindermishandeling.
- Leg op basis van de evaluatie- en eindverslagen van de zorgaanbieder(s) een conclusie/oordeel over (het gestopt zijn van) de signalen van kindermishandeling en een beslissing over de noodzaak tot een vervolg aan hulpverlening vast.
- Zorg dat afwegingen, oordelen en beslissingen ten aanzien van signalen van kindermishandeling expliciet worden vastgelegd en daarmee transparant zijn.

Altra

- Kom tot een eenduidig gebruik van formats van de hulpverleningsdocumenten (hulpverleningsplan, evaluatie- en eindverslag) en zet deze standaard in.

Spirit en Altra

- Beschrijf in de tussenevaluaties (net als in het eindverslag) standaard het onderwerp veiligheid.
- Benoem bij de afsluiting van de hulp, wanneer dit aan de orde is mogelijke risico's op (een herhaling van) kindermishandeling en beschermende factoren ter voorkoming van (herhaalde) kindermishandeling.

BJAA, Spirit en Altra

- Leg de gemaakte afwegingen en de genomen besluiten beter vast in het dossier.
- Benoem doelen gericht op het tegengaan van kindermishandeling ook in termen van (on)veiligheid van het kind en niet alleen in termen van algemene veiligheid.
- Kom tot een eenduidig gebruik van, liefst hetzelfde, risicotaxatie-instrument en zet dit standaard in bij zowel de start als het verdere verloop van de hulpverlening.

Stadsregio Amsterdam

- Zie erop toe dat de instellingen bovengenoemde aanbevelingen binnen een afgesproken termijn opvolgen.

Inhoudsopgave

Samenvatting 3	
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Onderzoeksvragen	8
1.3 Onderzoeksopzet	9
1.4 Leeswijzer	9
Hoofdstuk 2 Oordeel en onderbouwing	11
2.1 Bekendheid met de Richtlijn Kindermishandeling	11
2.2 Handelen bij vermoedens van kindermishandeling	12
2.2.1 De aanvang van de hulp	12
2.2.2 Het verloop van de hulp	13
2.2.3 De afsluiting van de hulp	17
Hoofdstuk 3 Eindoordeel en aanbevelingen	19
3.1 Eindoordeel	19
3.2 Aanbevelingen	20
Bijlage 1 De Richtlijn Kindermishandeling van de Stadsregio Amsterdam	21
Bijlage 2 Toetsingskader	23

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Uit onderzoek van de Inspectie jeugdzorg naar het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) in de Stadsregio Amsterdam in 2005¹ kwam een belangrijk signaal naar voren ten aanzien van het waarborgen van de veiligheid van kinderen. Het bleek niet altijd zichtbaar te zijn hoe de jeugdzorginstellingen in de stadsregio signalen van kindermishandeling oppakken, na een doorverwijzing door het AMK. Zo bleek dat als de afdeling jeugdhulpverlening van Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam (BJAA) na een doorverwijzing van het AMK vrijwillige hulpverlening had geïndiceerd, het bij de afsluiting van deze jeugdzorg niet altijd duidelijk was:

- wat het oordeel van BJAA en de zorgaanbieders was t.a.v. de vermoedens van kindermishandeling of t.a.v. het al dan niet gestopt zijn van de geconstateerde kindermishandeling;
- welke acties de instellingen hadden ingezet om de kindermishandeling te doen stoppen of om de vermoedens van kindermishandeling te expliciteren.

Deze uitkomsten vormden voor het Dagelijks Bestuur van de Stadsregio Amsterdam (toen Regionaal Orgaan Amsterdam) aanleiding om een richtlijn op te stellen over stelselverantwoordelijkheid t.a.v. het handelen bij (vermoedens van) kindermishandeling voor de betrokken jeugdzorginstellingen (BJAA, Spirit, Altra, MOC 't Kabouterhuis en TGV de Bascule).

Deze "Richtlijn Kindermishandeling" is bedoeld om ervoor te zorgen dat bij aanvang van geïndiceerde vrijwillige hulpverlening eventuele kindermishandeling snel wordt onderkend en vervolgens wordt vertaald naar hulpverlening door de diverse ketenpartners. Uiteindelijk doel van de richtlijn is het waarborgen van de veiligheid van het kind waarbij sprake is van (vermoedens van) kindermishandeling. De richtlijn stelt concrete eisen aan: het indicatiebesluit, het hulpverleningsplan, het hulpverleningsaanbod en de afsluiting van het dossier in geval van (vermoedens van) kindermishandeling. Bijlage 1 geeft de richtlijn weer.

In hun reactie op de Richtlijn Kindermishandeling hebben de jeugdzorgaanbieders en BJAA aan de Stadsregio laten weten dat zij het thema veiligheid van groot belang achten en verder willen gaan dan alleen uitvoering geven aan de richtlijn. Zo hebben zij een gezamenlijke werkwijze rond het thema veiligheid ontwikkeld en is het Amsterdams Protocol Kindermishandeling (uit oktober 2005) geïmplementeerd. Het doel van dit Amsterdams Protocol Kindermishandeling is enerzijds om te komen tot een eenduidige werkwijze, afstemming en communicatie binnen en tussen organisaties t.a.v. signalering en het handelen bij (een vermoeden van) kindermishandeling. Anderzijds is het doel om de be-

---

¹ "Onderzoek AMK van Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam" (juni 2005).

reidheid en handelingsbekwaamheid van medewerkers te vergroten in het signaleren en handelen bij (vermoedens van) kindermishandeling.

Dit rapport bevat de resultaten van het toezicht dat de Inspectie jeugdzorg in november 2007 uitvoerde in de Stadsregio Amsterdam naar de Richtlijn Kindermishandeling. Het toezicht is uitgevoerd bij BJAA en de zorgaanbieders Spirit en Altra. De zorgaanbieders 't MOC Kabouterhuis en de Bascule kwamen niet in aanmerking voor deelname aan het onderzoek vanwege het te beperkte aantal dossiers dat aan de voorwaarden voldeed.²

1.2 Onderzoeksvragen

Het onderzoek van de inspectie richtte zich op het handelen van BJAA en de zorgaanbieders Spirit en Altra bij vrijwillig geïndiceerde hulpverlening na doorverwijzing door het AMK bij vermoedens of constatering van kindermishandeling. De inspectie volgde in het onderzoek het hulpverleningsproces en onderscheidt daarin de volgende fasen:

- de aanvang van de hulp
- het verloop van de hulp
- de afsluiting van de hulp

De inspectie heeft de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Werken de instellingen gericht om de kindermishandeling te doen stoppen dan wel om de vermoedens van kindermishandeling te expliciteren?

- a. Is bij aanvang van de hulpverlening zichtbaar welke doelen de instellingen formuleren om de kindermishandeling te doen stoppen dan wel om de vermoedens van kindermishandeling te expliciteren?
- b. Is gedurende de hulpverlening zichtbaar welke middelen de instellingen inzetten om de doelen t.a.v. kindermishandeling te bereiken?
- c. Is gedurende en bij afronding van de hulpverlening zichtbaar in hoeverre de instellingen de doelen t.a.v. kindermishandeling hebben bereikt?
- d. Is gedurende en bij afronding van de hulpverlening zichtbaar wat de instellingen hebben afgewogen, besloten en geconcludeerd t.a.v. (het gestopt zijn van) de kindermishandeling?

---

² Het ging om recente dossiers waarin sprake was van een doorverwijzing van het AMK naar BJAA en vervolgens naar de vrijwillige hulpverlening.

1.3 Onderzoeksopzet

Van elke instelling heeft de inspectie de relevante documenten (indicatiebesluit, hulpverleningsplan, evaluaties, eindrapportage) van ten minste vijf recente dossiers geanalyseerd, waarin sprake was van een doorverwijzing van het AMK naar de afdeling jeugdhulpverlening van BJAA en vervolgens naar de vrijwillige hulpverlening.

De indicatiebesluiten in deze dossiers waren niet ouder dan 1 november 2006, omdat de instellingen hadden aangegeven vanaf toen volgens de richtlijn te zijn gaan werken. De inspectie betrok zoveel mogelijk reeds afgesloten dossiers.

Na afronding van de dossieranalyse hield de inspectie (groeps)interviews met inhoudelijk leidinggevenden (meestal gedragswetenschappers) en uitvoerenden van de betrokken instellingen over de bekendheid met de Richtlijn Kindermishandeling en over hun handelen bij signalen van kindermishandeling.

De dossieranalyses en interviews vonden plaats aan de hand van hiervoor ontwikkelde instrumenten.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de bevindingen en het oordeel van de Inspectie jeugdzorg ten aanzien van het handelen van de jeugdzorginstellingen bij signalen van kindermishandeling. Vervolgens staan in hoofdstuk 3 het eindoordeel en de aanbevelingen weergegeven.

Hoofdstuk 2 Oordeel en onderbouwing

In dit hoofdstuk geeft de Inspectie jeugdzorg een oordeel over het handelen van de jeugdzorginstellingen bij signalen van kindermishandeling. Hierbij komen de drie fases van hulpverlening aan bod waarop het onderzoek zich richt: aanvang, verloop en afsluiting van de hulp.

Het hoofdstuk is als volgt opgebouwd. Paragraaf 2.1 beschrijft de bekendheid van de medewerkers en inhoudelijk leidinggevendenden (gedragswetenschappers) met de Richtlijn Kindermishandeling. Paragraaf 2.2 richt zich op het handelen van BJAA en de zorgaanbieders bij signalen van kindermishandeling. Hierbij komt allereerst de fase “aanvang van de hulp” aan de orde, die alleen betrekking heeft op BJAA, gevolgd door de fasen “verloop van de hulp” en “afsluiting van de hulp”, die betrekking hebben op de zorgaanbieders en BJAA.

Steeds is in een schema aangegeven wat de inspectie verwacht (criteria) van BJAA en de zorgaanbieders (ZA). Ook is aangegeven aan welke indicatoren de inspectie elk criterium heeft getoetst. In het schema is aangegeven in hoeverre de inspectie van mening is dat aan de indicatoren wordt voldaan: + (helemaal), + tot ± (redelijk), ± (enigszins), ± tot – (matig), of – (niet). Na ieder schema onderbouwt de inspectie de beoordelingen, geeft vervolgens een oordeel over het handelen van de instellingen (criteria) en beantwoordt de betreffende onderzoeksvragen.

Het toetsingskader waarop de oordelen zijn gebaseerd is in bijlage 2 opgenomen.

2.1 Bekendheid met de Richtlijn Kindermishandeling

Zowel uitvoerend medewerkers als gedragswetenschappers zijn goed op de hoogte van recente ontwikkelingen en acties, die binnen BJAA en de zorgaanbieders plaatsvinden met als doel hun handelen te verbeteren waar het gaat om de veiligheid van de kinderen (zoals het Amsterdams Protocol Kindermishandeling). Zij zijn echter niet tot nauwelijks bekend met de Richtlijn Kindermishandeling van de Stadsregio Amsterdam, die specifiek is gericht op het vastleggen van signalen van kindermishandeling. Wel zijn medewerkers van de zorgaanbieders bekend met de eis uit de richtlijn dat hun handelen met betrekking tot (vermoedens van) kindermishandeling in de hulpverleningsplannen terug te lezen moet zijn.

2.2 Handelen bij vermoedens van kindermishandeling

2.2.1 De aanvang van de hulp

Tabel 1. Het afhandelen van (vermoedens van) kindermishandeling door BJAA

De inspectie verwacht van BJAA		beoordeling
<i>Criteria</i>	<i>Indicatoren</i>	<i>BJAA</i>
BJAA handelt binnengekomen (vermoedens van) kindermishandeling adequaat af m.b.t. de veiligheid van het kind.	1. Zichtbaar is dat BJAA de informatie van het AMK omtrent (vermoedens van) kindermishandeling heeft gekregen.	+
	2. Zichtbaar is hoe BJAA de (vermoedens van) kindermishandeling van het AMK heeft afgewogen.	±
	3. Zichtbaar is welke beslissingen BJAA heeft genomen op basis van de (vermoedens van) kindermishandeling van het AMK.	±
	4. In het indicatiebesluit van BJAA staan (vermoedens van) kindermishandeling vermeld: <ul style="list-style-type: none"> - probleemanalyse m.b.t. de (vermoedens van) kindermishandeling - concrete doelen t.a.v. stoppen/ expliciteren van kindermishandeling - in te zetten middelen om (vermoedens van) kindermishandeling tegen te gaan/ te expliciteren. 	±
	5. Zichtbaar is dat BJAA haar afwegingen en beslissingen t.a.v. de (vermoedens van) kindermishandeling heeft overdragen aan de ZA.	±

Onderbouwing

De afdeling jeugdhulpverlening van BJAA ontvangt schriftelijk meldingen van kindermishandeling van het AMK, waarin signalen van kindermishandeling staan beschreven. Meestal vindt tevens een (telefonische) overdracht plaats tussen het AMK en de afdeling jeugdhulpverlening van BJAA. De gegevens komen bij het aanmeldteam van BJAA binnen en worden vervolgens intern overgedragen aan de afdeling jeugdhulpverlening. De informatie omtrent de signalen van kindermishandeling wordt door BJAA afgewogen en beoordeeld ten behoeve van een goede indicatie. Het afwegen en beoordelen gebeurt in diverse overleggen, waaronder multidisciplinair overleg. De afwegingen en beoordelingen worden echter niet expliciet vastgelegd in de dossiers en zijn daarmee niet inzichtelijk.

Signalen van kindermishandeling draagt BJAA via het indicatiebesluit over aan de zorgaanbieder. De afwegingen en beslissingen staan hierin echter niet expliciet vermeld. Het AMK-formulier wordt niet overgedragen aan de zorgaanbieders.

In alle indicaties is zichtbaar dat het om (vermoedens van) kindermishandeling gaat. De (vermoedens van) kindermishandeling zijn in het indicatiebesluit echter niet altijd vertaald naar concrete doelen, die erop zijn gericht om de kindermishandeling tegen te gaan.

Het indicatiebesluit bevat niet standaard een kopje “veiligheid”, hoewel BJAA heeft verklaard dat zij dit vanaf 1 november 2006 in het format zou opnemen en dit in overeenstemming zou zijn met de Richtlijn Kindermishandeling.

Oordeel

De Inspectie jeugdzorg is van oordeel dat BJAA binnengekomen signalen van kindermishandeling enigszins adequaat afhandelt met betrekking tot de veiligheid van het kind. De veiligheid van het kind staat centraal in het handelen van de medewerkers van BJAA, maar dit wordt onvoldoende vastgelegd. Doordat afwegingen en beslissingen van BJAA niet inzichtelijk worden vastgelegd in het dossier bestaat het risico dat signalen van kindermishandeling uit het zicht verdwijnen. De doelen en in te zetten middelen die BJAA benoemt in het indicatiebesluit dragen wel bij aan het tegengaan of voorkomen van (vermoedens van) kindermishandeling, maar dienen concreter te worden geformuleerd en directer aan de kindermishandeling te worden gekoppeld. Het is ongewenst dat BJAA in het indicatiebesluit niet standaard aandacht besteedt aan het thema veiligheid. Door dit wel te doen, wordt het thema veiligheid namelijk standaard onderwerp van gesprek met de ouders van kinderen waarbij sprake is van (vermoedens van) kindermishandeling. Bovendien vergemakkelijkt dit het werk van de zorgaanbieders die het thema veiligheid ook met de ouders dienen te bespreken en in hun hulpverleningsplannen dienen op te nemen.

2.2.2 Het verloop van de hulp

Tabel 2. Het afhandelen van (vermoedens van) kindermishandeling door de zorgaanbieders

De inspectie verwacht van de zorgaanbieders		Beoordeling	
Criteria	Indicatoren	Spirit	Altra
ZA handelt binnengekomen (vermoedens van) kindermishandeling adequaat af m.b.t. de veiligheid van het kind.	1. Zichtbaar is dat de ZA informatie van BJAA omtrent (vermoedens van) kindermishandeling heeft gekregen.	+	+
	2. Zichtbaar is hoe de ZA de (vermoedens van) kindermishandeling heeft afgewogen.	±	±
	3. Zichtbaar is dat de ZA doelen heeft geformuleerd om de (vermoedens van) kindermishandeling te stoppen/expliciteren.	+ / ±	+ / ±
	4. Zichtbaar is dat de ZA middelen heeft ingezet om te werken aan de doelen om (vermoedens van) kindermishandeling te stoppen/ expliciteren.	+	+

Onderbouwing

De zorgaanbieders ontvangen informatie omtrent signalen kindermishandeling van BJAA via het indicatiebesluit. Deze informatie wordt door de zorgaanbieders multidisciplinair afgewogen en beoordeeld. De afwegingen en beoordelingen worden echter niet expliciet vastgelegd in de dossiers en zijn daarmee niet inzichtelijk.

De doelen omtrent het tegengaan van de signalen van kindermishandeling benoemen de zorgaanbieders niet specifiek in termen van (on)veiligheid van het kind. De module die de zorgaanbieder inzet kan echter wel worden beschouwd als het middel om de (vermoedens van) kindermishandeling tegen te gaan.

Doordat het hulpverleningsplan van Altra en Spirit standaard een onderdeel “veiligheid” bevatten, komt het thema veiligheid altijd aan de orde bij het opstellen en bespreken van dit document met de cliënten.

De zorgaanbieders hebben er soms last van dat het indicatiebesluit van BJAA niet standaard een onderdeel “veiligheid” bevat, zodat dit onderwerp nog niet expliciet in het gesprek van BJAA met de cliënten aan de orde is geweest. Was dat wel het geval, dan zouden ze hier in hun hulpverleningsplan naar kunnen verwijzen.

Oordeel

De Inspectie jeugdzorg is van oordeel dat Altra en Spirit binnengekomen signalen van kindermishandeling redelijk adequaat afhandelen met betrekking tot de veiligheid van het kind. Duidelijk is dat de veiligheid van het kind centraal staat in het handelen van de medewerkers van Altra en Spirit (net als bij de medewerkers van BJAA). Positief is dat het thema veiligheid consequent aan de orde wordt gesteld. Doordat de afwegingen echter niet inzichtelijk worden vastgelegd in het dossier bestaat het risico dat signalen van kindermishandeling uit het zicht verdwijnen gedurende de hulpverlening.

Tabel 3. Het bewaken van de veiligheid van het kind door BJAA en de zorgaanbieders

De inspectie verwacht van BJAA en de zorgaanbieders (ZA)		Beoordeling		
Criteria	Indicatoren	BJAA	Spirit	Altra
BJAA en ZA bewaken adequaat de veiligheid van het kind, gerelateerd aan de (vermoedens van) kindermishandeling.	1. Zichtbaar is dat zowel BJAA als de ZA geregeld een expliciete risico-inschatting maken, gerelateerd aan de (vermoedens van) kindermishandeling. Bij aanvang:	+/ $\pm$	$\pm$	+
	Bij verloop:	nvt	+/ $\pm$	$\pm$
	2. Zichtbaar is dat de ZA de hulpverlening zonodig bijstellen n.a.v. de uitkomsten van de risico-inschatting.	nvt	+/ $\pm$	+/ $\pm$

Onderbouwing

Medewerkers zien het inschatten van de risico's betreffende signalen van kindermishandeling als een belangrijk onderdeel van hun dagelijks werk. De manier waarop zij dit doen verschilt per instelling.

Inschatting bij de start

BJAA gebruikt standaard het risicotaxatie instrument QuickStep. Dit is echter niet specifiek gericht op (on)veiligheid en signalen van kindermishandeling, maar op het taxeren van de ernst van de problematiek van de jeugdige. Altra gebruikt bij aanvang van de hulp standaard de "Veiligheidskaart" om veiligheidsrisico's in te schatten, medewerkers en hun inhoudelijk leidinggevende bespreken de uitkomsten hiervan. Spirit gebruikt vooralsnog niet standaard een instrument voor het inschatten van de veiligheid. Spirit wacht op de invoering van een gezamenlijk risicotaxatie-instrument, omdat Spirit het niet raadzaam vindt als ieder een eigen instrument gebruikt. De afdeling Spoedhulp van Spirit handelt sinds 1 november 2007 bij start en einde van de hulp de Checklist Veiligheid, een door het NJI (Nederlands Jeugdinstituut) ontwikkeld instrument.

Inschatting bij het verloop van de hulp

In het vervolgtraject hebben de instellingen geen vaste momenten waarop weer een risico-inschatting wordt gemaakt aan de hand van een instrument. Het inschatten van de veiligheid gebeurt dan grotendeels op basis van de professionele blik van de hulpverlener en niet aan de hand van een instrument. Spirit gebruikt bij een vermoeden van kindermishandeling het "Overlegformulier" uit het Amsterdams Protocol Kindermishandeling. Dit formulier is bedoeld om zorgsignalen gericht te analyseren en vervolgens te bespreken tussen medewerkers en hun gedragswetenschapper.

Bijstelling

De hulpverlening wordt door beide zorgaanbieders bijgesteld als bepaalde veiligheidsrisico's worden ingeschat. Ook dit zien medewerkers als een belangrijk onderdeel van hun dagelijks werk. Soms gaat het om kleine bijstellingen, maar het komt ook geregeld voor dat er zwaardere hulp moet worden ingezet dan bij aanvang was geïndiceerd. De keuze om bij te stellen wordt gebaseerd op bevindingen van de hulpverlener. Dit wordt besproken tijdens de werkbegeleiding, doorgaans in multidisciplinair overleg en in overleg tussen BJAA en de zorgaanbieder. De bijstelling van de hulpverlening is meestal terug te vinden in het dossier, maar is zelden direct te herleiden tot een expliciet vastgelegde risico-inschatting.

Oordeel

De inspectie is van oordeel dat BJAA, Altra en Spirit de veiligheid van het kind, gerelateerd aan de signalen van kindermishandeling redelijk goed bewaken. Dit is echter wel voor verbetering vatbaar. Risicotaxatie dient systematisch en structureel te gebeuren, zeker bij (vermoedens van) kindermishandeling: systematisch met behulp van een gevalideerd en door alle instellingen gedeeld risicotaxatie-instrument, en structureel door het op te nemen in de hulpverleningsplanning.

De inspectie signaleert een risico voor de veiligheid van het (mishandelde) kind wanneer instellingen erop rekenen dat professionals de risico's voor het kind wel zullen opmerken, zonder instrument en zonder dat daar specifiek bij stilgestaan wordt.

Tabel 4. Het evalueren van de doelen door BJAA en de zorgaanbieders

De inspectie verwacht van BJAA en de zorgaanbieders (ZA)		Beoordeling		
Criteria	Indicatoren	BJAA	Spirit	Altra
BJAA en ZA evalueren adequaat in hoeverre de doelen t.a.v. de (vermoedens van) kindermishandeling zijn bereikt.	1. In de voortgangsrapportages van BJAA en ZA staat vermeld in hoeverre de doelen t.a.v. de (vermoedens van) kindermishandeling zijn bereikt.	nvt	+	+/ $\pm$
	2. Zichtbaar is dat de hulpverlening t.a.v. de (vermoedens van) kindermishandeling n.a.v. de evaluatie zonodig wordt bijgesteld.	nvt	+	+/ $\pm$

Onderbouwing

BJAA evalueert niet zelf de voortgang van de vrijwillige hulpverlening in relatie tot de geformuleerde doelen. Dit wordt standaard vastgelegd door de zorgaanbieders, die BJAA hierover informeren. Evaluaties vinden plaats op initiatief van de zorgaanbieder, BJAA is hierbij meestal aanwezig. Spirit heeft een vast format en vaste tijdstippen voor de evaluatie voor de verschillende modules. In het evaluatieverslag van Spirit worden alle doelen zichtbaar geëvalueerd en de ingezette middelen zonodig bijgesteld. Binnen Altra verschillen de formats per module. In sommige formats komen de doelen uit het hulpverleningsplan letterlijk terug, in andere zijn ze deels terug te vinden in de vorm van aandachtspunten.

Indien de evaluaties daar aanleiding toe geven, stellen BJAA en de zorgaanbieders de hulp bij. Dit is onderdeel van het reguliere werk van de medewerkers en gebeurt over het algemeen na multidisciplinair overleg en in overleg tussen BJAA en de zorgaanbieders.

In het eindverslag (eindevaluatie) besteden beide zorgaanbieders expliciet aandacht aan de veiligheid van het kind. Dit gebeurt via een vast onderdeel van hun format. De tussenevaluaties bevatten dit vaste onderdeel echter niet. BJAA stelt zelf geen evaluatieverslagen op van het verloop van de vrijwillige hulpverlening, maar laat zich informeren door de zorgaanbieder, via de gezamenlijke (eind)evaluaties en de (eind)verslagen.

Oordeel

De inspectie is van oordeel dat het evalueren van de mate waarin de doelen t.a.v. de signalen van kindermishandeling zijn bereikt door Spirit adequaat gebeurt en door Altra redelijk adequaat. Bij Altra is de eenduidigheid van werken niet voldoende gegarandeerd, doordat de verschillende modules deels verschillende formats voor de evaluaties hanteren.

Positief is dat de zorgaanbieders in hun eindverslag standaard aandacht besteden aan de veiligheid van het kind. Het is belangrijk dat zij dit ook bij de tussenevaluaties doen.

Het valt de inspectie op dat de voortgangsbewaking en evaluaties met betrekking tot het vrijwillige hulpverleningsproces bij de zorgaanbieders ligt en dat BJAA zich hierbij volgend opstelt. Dit is in de huidige samenwerking tussen BJAA en de twee zorgaanbieders geen probleem, omdat de zorgaanbieders zelf de voortgang van de vrijwillige hulpverlening bewaken, het initiatief nemen en bijstelling organiseren waar nodig. Bij de huidige procedure tussen BJAA en zorgaanbieders is het wel van belang dat BJAA de evaluatieverslagen van de zorgaanbieders kritisch beoordeelt en haar eigen conclusies vastlegt.

2.2.3 De afsluiting van de hulp

Tabel 5. De afsluiting van de hulp door BJAA en de zorgaanbieders

De inspectie verwacht van BJAA en de zorgaanbieders (ZA)		beoordeling		
Criteria	Indicatoren	BJAA	Spirit	Altra
BJAA en ZA sluiten hulp in geval van (vermoedens van) kindermishandeling adequaat af.	1. In de afsluitingsrapportages van BJAA en ZA staan conclusies t.a.v. (het gestopt zijn van) de kindermishandeling.	nvt	+	+/ $\pm$
	2. In de afsluitingsrapportages van BJAA en ZA staat beschreven welke risicofactoren er zijn op het (opnieuw) ontstaan van kindermishandeling.	nvt	$\pm$	$\pm$
	3. In de afsluitingsrapportages van BJAA en ZA staat beschreven welke beschermende factoren aanwezig zijn ter voorkoming van kindermishandeling in de toekomst.	nvt	$\pm/-$	$\pm/-$

Onderbouwing

De zorgaanbieders stellen afsluitende rapportages op, dit doet BJAA niet. Spirit stelt heldere eindrapportages op, middels een vast format dat door de verschillende modules wordt gebruikt. Binnen Altra worden verschillende formats gebruikt.

In de afsluitende rapportages staat doorgaans beschreven in welke mate de doelen van de hulpverlening zijn gerealiseerd. Ook trekken de zorgaanbieders over het algemeen duidelijke conclusies over (het gestopt zijn van) de (vermoedens van) kindermishandeling.

Zorgaanbieders zijn niet gewend risicofactoren en beschermende factoren expliciet vast te leggen bij afsluiting van de hulp. Spirit benoemt in de eindrapportage wel globale risicofactoren in de vorm van "aandachtspunten voor de toekomst". Ook zijn in de eindrapportages van Altra wel globale risicofactoren zichtbaar, maar deze worden niet zo benoemd. Voor beide zorgaanbieders geldt dat de risicofactoren niet altijd expliciet zijn gerelateerd aan (on)veiligheid en aan (vermoedens van) kindermishandeling.

Oordeel

De inspectie is van oordeel dat Spirit en Altra de hulp in geval van signalen van kindermishandeling redelijk afsluiten. Bij Altra is de eenduidigheid van werken voor verbetering vatbaar, door te werken met een vast format voor de eindrapportage. Het consequent vastleggen van risico- en beschermende factoren door de zorgaanbieders behoeft nog verbetering. Indien dit niet consequent gebeurt, brengt dit het risico met zich mee dat informatie over gesignaleerde (veiligheids)risico's kunnen verdwijnen in de mogelijke vervolghulp. Dit is ernstig, zeker wanneer het gaat om gevallen waarbij het AMK (vermoedens van) kindermishandeling heeft gesignaleerd.

Het valt de inspectie op dat BJAA zich ook bij de afsluiting van de vrijwillige hulpverlening volgend opstelt, in de zin dat zij zelf geen afsluitende rapportage opstelt, maar zich laat informeren door de zorgaanbieders. De inspectie vindt dit onvoldoende. BJAA dient zelf de gerealiseerde hulp, ondermeer betreffende de signalen van kindermishandeling te beoordelen en te beoordelen of vervolghulp nodig is. De inspectie verwacht van BJAA dat zij bij afsluiting van de hulp door de zorgaanbieder een besluit neemt en vastlegt over de noodzaak voor vervolghulp.

Hoofdstuk 3 Eendoordeel en aanbevelingen

3.1 Eendoordeel

De Inspectie jeugdzorg constateert dat de Richtlijn Kindermishandeling nauwelijks bekend is binnen de onderzochte instellingen BJAA, Spirit en Altra. Deze richtlijn is door de Stadsregio Amsterdam opgesteld en is specifiek gericht op een zorgvuldige vastlegging van signalen van kindermishandeling in relevante documenten (met name het indicatiebesluit, het hulpverleningsplan en het eindverslag). Het doel van de richtlijn is het waarborgen van de veiligheid van het kind bij signalen van kindermishandeling.

Uitvoerend medewerkers en gedragswetenschappers blijken echter wel goed op de hoogte van recente ontwikkelingen en acties binnen de Amsterdamse jeugdzorginstellingen, die zijn gericht op het vergroten van de veiligheid van de kinderen. Zo blijken medewerkers goed bekend te zijn met het Amsterdams Protocol Kindermishandeling, dat is gericht op het adequaat handelen bij signalen van kindermishandeling.

De hoofdvraag van het onderzoek luidt: “Werken de instellingen gericht om de kindermishandeling te doen stoppen dan wel om de vermoedens van kindermishandeling te expliciteren?”

De inspectie beantwoordt deze vraag gematigd positief. De inspectie is van oordeel dat de veiligheid van het kind duidelijk centraal staat in het *handelen* van de medewerkers van BJAA, Spirit en Altra, ook indien het AMK (vermoedens van) kindermishandeling heeft gesignaleerd. De instellingen werken gericht aan het doen stoppen van de kindermishandeling en het expliciteren van de vermoedens van kindermishandeling. Dit beoordeelt de inspectie positief. De inspectie is echter tegelijkertijd van oordeel dat het *vastleggen* van de signalen van kindermishandeling (in de indicatiebesluiten, hulpverleningsplannen, evaluaties en eindverslagen) nog voor verbetering vatbaar is.

De inspectie acht het van belang dat de betreffende instellingen signalen van kindermishandeling (afkomstig van het AMK) meer systematisch en structureel vastleggen. Het is immers in het belang van het kind dat vermoedens van kindermishandeling consequent in beeld blijven bij de start, het verloop en de afsluiting van de hulpverlening. De inspectie doet de instellingen en de Stadsregio Amsterdam de volgende aanbevelingen om dit te verbeteren.

3.2 Aanbevelingen

BJAA

- Voeg het onderdeel “veiligheid” standaard toe aan het indicatiebesluit (in overeenstemming met de Richtlijn Kindermishandeling), zodat er standaard aandacht aan de (on)veiligheid van het kind wordt besteed in het indicatiebesluit.
- Zorg dat de doelen en in te zetten middelen in het indicatiebesluit concreet aansluiten bij de gesignaleerde kindermishandeling.
- Leg op basis van de evaluatie- en eindverslagen van de zorgaanbieder(s) een conclusie/oordeel over (het gestopt zijn van) de signalen van kindermishandeling en een beslissing over de noodzaak tot een vervolg aan hulpverlening vast.
- Zorg dat afwegingen, oordelen en beslissingen ten aanzien van signalen van kindermishandeling expliciet worden vastgelegd en daarmee transparant zijn.

Altra

- Kom tot een eenduidig gebruik van formats van de hulpverleningsdocumenten (hulpverleningsplan, evaluatie- en eindverslag) en zet deze standaard in.

Spirit en Altra

- Beschrijf in de tussenevaluaties (net als in het eindverslag) standaard het onderwerp veiligheid.
- Benoem bij de afsluiting van de hulp, wanneer dit aan de orde is mogelijke risico's op (een herhaling van) kindermishandeling en beschermende factoren ter voorkoming van (herhaalde) kindermishandeling.

BJAA, Spirit en Altra

- Leg de gemaakte afwegingen en de genomen besluiten beter vast in het dossier.
- Benoem doelen gericht op het tegengaan van kindermishandeling ook in termen van (on)veiligheid van het kind en niet alleen in termen van algemene veiligheid.
- Kom tot een eenduidig gebruik van, liefst hetzelfde, risicotaxatie-instrument en zet dit standaard in bij zowel de start als het verdere verloop van de hulpverlening.

Stadsregio Amsterdam

- Zie erop toe dat de instellingen bovengenoemde aanbevelingen binnen een afgesproken termijn opvolgen.

Bijlage 1 De Richtlijn Kindermishandeling van de Stadsregio Amsterdam

---

De Stadsregio Amsterdam heeft samen met de ketenpartners in de jeugdzorg de Richtlijn Kindermishandeling bij (vermoedens van) kindermishandeling als volgt omschreven:

- Wat betreft indicatiebesluiten:

In geval dat (een vermoeden van) kindermishandeling in het indicatiebesluit terecht komt, dient navolgbaar te zijn op welke wijze de veiligheid van het kind gewaarborgd blijft en wat de afspraken zijn ten aanzien van het monitoren van de kindermishandeling of het vermoeden daarvan.

In geval dat (een vermoeden van) kindermishandeling niet in het indicatiebesluit terecht komt, dient navolgbaar te zijn waarom dit niet het geval is, op welke wijze de veiligheid van het kind gewaarborgd blijft en wat de afspraken zijn ten aanzien van het monitoren van de kindermishandeling of het vermoeden daarvan.

- Wat betreft hulpverleningsplannen:

Beide varianten van bovenstaande werkwijze betreffende het indicatiebesluit gelden tevens voor het hulpverleningsplan geïndiceerde zorg.

- Zowel in indicatiebesluit als in hulpverleningsplan dient bij afsluiting van het dossier duidelijk te zijn wat de conclusie is ten aanzien van de kindermishandeling of het vermoeden daarvan en indien deze conclusie niet in het dossier terecht komt dient op navolgbare wijze duidelijk te zijn waarom niet en waar de afspraken dan wel terug te vinden zijn.

- Wat betreft hulpverleningsaanbod:

De hulp dient zich aantoonbaar mede te richten op het doen stoppen van de kindermishandeling, dan wel het expliciteren en afronden van het vermoeden daarvan.

Bijlage 2 Toetsingskader

Dit toezicht van de Inspectie jeugdzorg richt zich op de implementatie van de Richtlijn Kindermishandeling bij jeugdzorginstellingen binnen de stadsregio Amsterdam. De inspectie betreft in dit toezicht zowel bureau jeugdzorg (BJAA) als een aantal zorgaanbieders (ZA), omdat in het handelen van beide partijen de Richtlijn Kindermishandeling te herleiden moet zijn. De inspectie focust zich, gerelateerd aan de Richtlijn Kindermishandeling, op de volgende drie fasen in de hulpverlening:

- de aanvang van de hulp
- het verloop van de hulp
- de afsluiting van de hulp

De inspectie heeft hierbij de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

1. Werken de instellingen gericht om de kindermishandeling te doen stoppen dan wel om de vermoedens van kindermishandeling te expliciteren?
  - a. Is bij aanvang van de hulpverlening zichtbaar welke doelen de instellingen formuleren om de kindermishandeling te doen stoppen dan wel om de vermoedens van kindermishandeling te expliciteren?
  - b. Is gedurende de hulpverlening zichtbaar welke middelen de instellingen inzetten om de doelen t.a.v. kindermishandeling te bereiken?
  - c. Is gedurende en bij afronding van de hulpverlening zichtbaar in hoeverre de instellingen de doelen t.a.v. kindermishandeling hebben bereikt?
  - d. Is gedurende en bij afronding van de hulpverlening zichtbaar wat de instellingen hebben afgewogen, besloten en geconcludeerd t.a.v. (het gestopt zijn van) de kindermishandeling?

De inspectie heeft de vraagstelling vertaald in een toetsingskader, waarin staat beschreven wat zij verwacht aan te treffen in de praktijk. Op basis van het toetsingskader komt de inspectie tot haar oordeel over het handelen van de instellingen m.b.t. de Richtlijn Kindermishandeling. Het toetsingskader is opgesteld vanuit de intenties van de Richtlijn Kindermishandeling, de Wet op de jeugdzorg en het Internationaal verdrag inzake de rechten van het kind.

Hieronder staat schematisch weergegeven wat de Inspectie jeugdzorg verwacht van bureau jeugdzorg en de zorgaanbieders. De drie thema's van het onderzoek staan in de eerste kolom van het toetsingskader benoemd. In de tweede kolom staan de criteria geformuleerd waaraan de inspectie het handelen van

bureau jeugdzorg en de zorgaanbieders beoordeelt. In de derde kolom zijn de indicatoren benoemd aan de hand waarvan de inspectie nagaat in hoeverre aan de criteria wordt voldaan. In de laatste kolom staat beschreven van welke onderzoeksbronnen de inspectie gebruik maakt, om vast te stellen of en zo ja in hoeverre de indicatoren aanwezig zijn.

Gebruikte afkortingen:

BJAA = Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam

ZA = zorgaanbieder

LG = leidinggevende

MW = medewerker

HVP = hulpverleningsplan

Thema's	Criteria (Wanneer is het goed?)	Indicatoren (Waarvan kun je dat zien?)	Bronnen (Waar kun je de info vinden?)
Aanvang van de hulp	BJAA handelt binnengekomen (vermoedens van) kindermishandeling adequaat af m.b.t. de veiligheid van het kind.	1. Zichtbaar is dat BJAA de informatie van het AMK omtrent (vermoedens van) kindermishandeling heeft gekregen.	Dossier BJAA Interviews LG/MW BJAA
		2. Zichtbaar is hoe BJAA de (vermoedens van) kindermishandeling van het AMK heeft afgewogen.	Dossier BJAA Interviews LG/MW BJAA
		3. Zichtbaar is welke beslissingen BJAA heeft genomen op basis van de (vermoedens van) kindermishandeling van het AMK.	Dossier BJAA Interviews LG/MW BJAA
		4. In het indicatiebesluit van BJAA staan (vermoedens van) kindermishandeling vermeld: <ul style="list-style-type: none"> - probleemanalyse m.b.t. de (vermoedens van) kindermishandeling - concrete doelen t.a.v. stoppen/expliciteren van kindermishandeling - in te zetten middelen om (vermoedens van) kindermishandeling tegen te gaan/te expliciteren. 	Indicatiebesluit BJAA Interviews LG/MW BJAA

		5. Zichtbaar is dat BJAA haar afwegingen en beslissingen t.a.v. de (vermoedens van) kindermishandeling heeft overdragen aan de ZA.	Dossier BJAA Interviews LG/MW BJAA
Verloop van de hulp	ZA handelt binnengekomen (vermoedens van) kindermishandeling adequaat af m.b.t. de veiligheid van het kind.	1. Zichtbaar is dat de ZA informatie van BJAA omtrent (vermoedens van) kindermishandeling in ontvangst heeft genomen.	Dossier ZA Interviews LG/MW ZA
		2. Zichtbaar is hoe de ZA de (vermoedens van) kindermishandeling heeft afgewogen.	Dossier ZA Interviews LG/MW ZA
		3. Zichtbaar is dat de ZA doelen heeft geformuleerd om de (vermoedens van) kindermishandeling te stoppen/ expliciteren.	Dossier ZA Interviews LG/MW ZA
		4. Zichtbaar is dat de ZA middelen heeft ingezet om te werken aan de doelen om (vermoedens van) kindermishandeling te stoppen/ expliciteren.	Dossier ZA Interviews LG/MW ZA
	BJAA en ZA bewaken adequaat de veiligheid van het kind, gerelateerd aan de (vermoedens van) kindermishandeling.	1. Zichtbaar is dat zowel BJAA als de ZA geregeld een expliciete risico-inschatting maken, gerelateerd aan de (vermoedens van) kindermishandeling.	Dossier BJAA/ ZA Interviews LG/MW BJAA/ZA
		2. Zichtbaar is dat zowel BJAA als de ZA de hulpverlening zonodig bijstellen n.a.v. de uitkomsten van de risico-inschatting.	Dossier BJAA/ZA Interviews LG/MW BJAA/ZA
	BJAA en ZA evalueren adequaat in hoeverre de doelen t.a.v. de (vermoedens van) kindermishandeling zijn bereikt.	1. In de voortgangsrapportages van BJAA en ZA staat vermeld in hoeverre de doelen t.a.v. de (vermoedens van) kindermishandeling zijn bereikt.	Dossiers BJAA en ZA Interviews LG/MW BJAA + ZA
		2. Zichtbaar is dat de hulpverlening t.a.v. de (vermoedens van) kindermishandeling n.a.v. de evaluatie zonodig wordt bijgesteld.	Dossiers BJAA en ZA Interviews LG/MW BJAA + ZA

Afsluiting van de hulp	BJAA en ZA sluiten hulp in geval van (vermoedens van) kindermishandeling adequaat af.	1. In de afsluitingsrapportages van BJAA en ZA staan conclusies t.a.v. (het gestopt zijn van) de kindermishandeling.	Afsluitingsrapportages van BJAA + ZA Interviews LG/MW BJAA + ZA
		2. In de afsluitingsrapportages van BJAA en ZA staat beschreven welke risicofactoren er zijn op het (opnieuw) ontstaan van kindermishandeling.	afsluitingsrapportages BJAA en ZA Interviews LG/MW BJAA + ZA
		3. In de afsluitingsrapportages van BJAA en ZA staat beschreven welke beschermende factoren aanwezig zijn ter voorkoming van kindermishandeling in de toekomst.	afsluitingsrapportages BJAA en ZA Interviews LG/MW BJAA + ZA